

¹⁰ Інформація Регіонального відділення ФДМУ по Донецькій області щодо проведення конкурсу з використанням відкритості й пропонування розміру орендної плати за принципом аукціону на право оренди ЦМК ДП «Добропіллявугілля» // Відомості приватизації. – 2010. – 17 листопада.

¹¹ Про заходи щодо удосконалення управління об'єктами державної власності : постанова Кабінету Міністрів України від 2 квітня 2008 р. № 313 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 28. – Ст. 874.

¹² Постанова окружного адміністративного суду м. Києва від 18 грудня 2013 р. у справі № 826/16837/13-а // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36531026>

¹³ Постанова Київського апеляційного господарського суду від 17 липня 2014 р. у справі № 910/18796/13 // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39825932>

¹⁴ Кренбок А. Понуждение государства к аренде. Аренда государственного имущества горных предприятий: где граница закона / А. Кренбок // Юридическая практика. – 2010. – 5 октября.

¹⁵ «Экойл» продает долю в ОДО «Шахта «Белозорская» // Энергобизнес. – 2011. – 18 октября.

¹⁶ Постанова Вищого господарського суду України від 16 лютого 2011 р. у справі № 48/262 // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/14345409>

Резюме

Захарченко А. М. Щодо передачі в оренду цілісних майнових комплексів державних підприємств та їх структурних підрозділів.

У статті розглянуто актуальні проблеми, що виникають у зв'язку з передачею в оренду цілісних майнових комплексів державних підприємств та їх структурних підрозділів. Обґрунтовано пропозиції щодо уточнення умов та порядку передачі в оренду таких об'єктів державної власності.

Ключові слова: оренда, договір оренди, цілісний майновий комплекс, державне підприємство, структурний підрозділ державного підприємства, трудовий колектив державного підприємства, інвестиційні зобов'язання.

Резюме

Захарченко А. Н. О передаче в аренду целостных имущественных комплексов государственных предприятий и их структурных подразделений.

В статье рассмотрены актуальные проблемы, которые возникают в связи с передачей в аренду целостных имущественных комплексов государственных предприятий и их структурных подразделений. Обоснованы предложения по уточнению условий и порядка передачи в аренду таких объектов государственной собственности.

Ключевые слова: аренда, договор аренды, целостный имущественный комплекс, государственное предприятие, структурное подразделение государственного предприятия, трудовой коллектив государственного предприятия, инвестиционные обязательства.

Summary

Zakharchenko A. Of leasing of integral property complexes of public enterprises and their structural subdivisions.

The article considers the actual problems that arise in connection with a leasing of integral property complexes of public enterprises and their structural subdivisions. Propositions about clarification of conditions and procedure of leasing such state ownership are justified.

Key words: lease (leasing), lease agreement, integral property complex, public enterprise, structural subdivision of public enterprise, labour collective of public enterprise, investment commitment.

УДК 347.122

В. В. КОЧИН

Володимир Володимирович Кочин, кандидат юридичних наук, учений секретар Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

ОБ'ЄКТИ ВІДНОСИН УЧАСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА У САМОРЕГУЛІВНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Право є досить складним соціальним явищем, що дозволяє йому бути інструментом регулювання суспільних відносин. Разом із тим право не зводиться виключно до законодавчих норм, чим забезпечується існування різних видів правового регулювання. Тим самим таке розуміння права надає можливість застосовувати й інші інструменти, необхідні для регулювання суспільних відносин.

В. М. Махінчук стверджує, що практика поширення саморегулювних моделей у світі набула трьох форм: 1) делеговане саморегулювання; 2) добровільне саморегулювання; 3) змішана форма. При цьому дослідник звертає увагу на те, що в Україні здійснюються певні кроки щодо реалізації стратегії на посилення ролі СРО¹.

Наукові дослідження проблематики механізму саморегулювання відносин зводяться до переважно описового характеру та наведення прикладів саморегулювання на фондовому ринку. Більший інтерес приверта-

ють власне саморегулювні організації (далі – СРО) як учасники цивільних відносин². Таким чином, комплексне дослідження проблематики механізму саморегулювання, зокрема його засобів та форм, залишається недостатньо вивченим.

В. В. Добровольська, розглядаючи державне регулювання та саморегулювання у сфері підприємництва, стверджує, що ці форми регулювання відносин не повинні включати один одного, а їх сполучення є одним із проявів поєднання публічних та приватних інтересів у сфері підприємництва³. У свою чергу, О. В. Говорун робить висновок, що саморегулювання слід розглядати як принцип організації взаємодії держави та господарських організацій, оскільки СРО виконують корисні завдання не тільки з точки зору самих учасників таких організацій, а й з точки зору держави⁴.

Власне саморегулювання як процес упорядкування та регулювання суспільних відносин носить як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. Так, об'єктивним є формування відповідного ринку, існування об'єктивних економічних законів та ін., натомість суб'єктивні ознаки саморегулювання набуває через застосування засобів саморегулювання, тобто інструментів регулювання відносин. Ці інструменти регулювання правових відносин, на наш погляд, можна визначати через категорію «засіб регулювання», тобто як правові явища, які залучаються для реалізації цілей правового регулювання.

Об'єктами правових відносин є ті матеріальні та нематеріальні блага, стосовно яких суб'єкти здійснюють свої права й реалізують обов'язки. Правова природа відповідного об'єкта правовідносин, на нашу думку, породжує необхідність застосування того чи іншого засобу правового регулювання.

Під засобами здійснення правового регулювання розуміють усі складові механізму правового регулювання (правосвідомість, принципи права, заходи юридичного примусу та юридичної відповідальності тощо), які залучаються для реалізації цілей правового регулювання⁵. Під «засобом» розуміють: 1) спеціальну дію, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось; спосіб; 2) те, що служить знаряддям дії⁶. Таким чином, схилиємося до думки, що до засобів правового регулювання слід відносити відповідні акти суб'єктів, уповноважених на регулювання відповідних відносин.

Слід уточнити, що в юридичній літературі під засобами, зокрема, державного регулювання економічних відносин, розуміють закріплені в правовій (юридичній) формі засоби (інструменти, знаряддя) економічного, організаційного і правового впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання⁷. Таким чином, засоби регулювання можуть мати різний характер, проте повинні бути відображені у відповідній формі – юридичній (правовій).

Вважаємо, що до засобу регулювання відносин можна безперешкодно віднести відповідне джерело права, адже саме джерело права у широкому його розумінні становить відповідну можливість пізнання права, зокрема, як правоутворююча сила; історична пам'ятка; вид діяльності держави з утворення правових норм; матеріали, взяті за основу законодавства; а також способи зовнішнього виразу, існування та перетворення права⁸. Отже, пропонуємо розглядати наступні засоби регулювання підприємницьких відносин: нормативно-правові акти, нормативно-правовий договір, правовий звичай та правовий прецедент.

Є. О. Харитонов, визначаючи правову категорію «регулювання», визначив такі його елементи: нормативне регулювання (встановлення загальних правил поведінки); планування (встановлення цілей регулювання та засобів для досягнення зазначених цілей) та оперативне регулювання (індивідуалізація дій загальних правил шляхом договору, видання публічних актів тощо і контроль за їх виконанням). Разом із тим саме регулювання може здійснюватися у формі управління (регулювання спеціальним суб'єктом) та саморегулювання (шляхом домовленості між учасниками відносин)⁹.

О. А. Беляневич зауважує, що договір після його укладення приводить в динамічний стан нормативні регулятори, що існують у нормативно-правовій (юридичній) площині (перехід правової норми із її статичного стану в активний) та в позаюридичній площині (інші моделі управління системою суспільних відносин)¹⁰. Остання модель суспільних відносин, як зауважує В. В. Луць, може існувати у випадку чітко сформульованих у договорі умов (пунктів), які з достатньою повнотою і несуперечністю одна одній розкривають зміст договору і цілі (мету) його укладення¹¹.

Договір є класичним прикладом унікального правового засобу здійснення нормативного й індивідуального правового регулювання. Проте не слід забувати й про такі джерела саморегулювання, як корпоративні, політичні, релігійні або інші норми організованого суспільства.

До окремої групи регуляторів належать також норми, сформовані юридичними особами для їх учасників (членів). Особливу увагу привертають норми, сформовані СРО, які створюють унікальний режим регулювання відносин у визначеній законодавством сфері (наприклад, ст. 25 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» визначає правила фондової біржі). Таким чином, передбачений механізм існування відносин у межах системи фондового ринку, який позбавлений надмірного державного впливу, оскільки формується на приватноправових засадах. Учасники фондового ринку, які перебувають у сформованих відносинах, визнають правила, які по суті носять «внутрішньонормативний» характер. Крім того, на фондовому ринку діють відповідно до ст. 49 зазначеного Закону і безпосередньо СРО.

Визначені регулятори, як і правочин, мають приватноправовий характер, оскільки встановлюються суб'єктом приватного права для юридично рівних учасників відносин, які визнають правила та стандарти на підставі свого входження до відповідного ринку. Фактично «імперативність» для учасників ринку норм підтверджується легітимацією (визнанням) біржі чи СРО регулятором.

Слід наголосити на об'єктах правового регулювання, які держава передає суб'єктам приватного права. Окрім особистих немайнових та майнових відносин, визначених ЦК України, саморегулюванню піддаються

відносини здійснення господарської діяльності на відповідному ринку. Ця діяльність допомагає належним чином організувати ринок, тому потребує глибокого дослідження об'єкт саморегулювання. На відміну від правочину, який передбачає конкретний об'єкт між визначеними у ньому сторонами (учасниками), правила саморегулювання спрямовані на відносини, які можуть виникати як реально, так і потенційно.

Встановлення об'єкта правового регулювання та об'єкта відносин саморегулювання залежить від принципу законодавчого регулювання, закріпленого у ст. 92 Конституції України. Спробуємо виділити з конституційного переліку об'єкти, що не можуть регулюватися в межах відносин саморегулювання: права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина; громадянство, правосуб'єктність громадян, статус іноземців та осіб без громадянства; режим власності; правові засади і гарантії підприємництва; правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання; засади зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної справи; засади цивільно-правової відповідальності; одиниці ваги, міри і часу; порядок встановлення державних стандартів; порядок утворення і функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають економічний чи міграційний режим, відмінний від загального.

Ці об'єкти не можуть регулюватися іншим чином, ніж передбачено законом. Крім того, саморегулювання характеризується особливим правовим режимом, тобто певним порядком правового регулювання, який забезпечується через особливе поєднання залучення способів, методів та типів правового регулювання¹².

Способи правового регулювання суспільних відносин розглядаються як первинні засоби правового впливу на поведінку учасників відносин. У межах саморегулювання, на наш погляд, можливе використання таких усіх основних способів, як дозвіл, зобов'язання та заборона. Їх сполучення, коло осіб, на яких воно поширюється, спосіб встановлення та уточнення правової форми їх поведінки, характер підстав, з настанням яких пов'язуються виникнення, зміна та припинення відносин, свідчать про диспозитивний метод з використанням юридичної формули: дозволено все, крім того, що заборонено, що дозволяє характеризувати відносини в межах загальнодозволеного типу правового регулювання. Отже, виділимо безпосередні об'єкти відносин участі суб'єктів підприємництва у СРО.

Правова природа відносин за участі осіб у СРО залишається досі недостатньо дослідженою. Це, у свою чергу, спричиняє на практиці порушення принципів та окремих норм цивільного і господарського законодавства, що знаходить своє місце в установчих документах та локальних нормативних актах юридичних осіб. Так, учасники підприємницьких товариств здійснюють корпоративні права як певні можливості (сукупність майнових, немайнових та організаційних прав) учасників корпорації, що виникають на підставі членства у ній¹³.

На наш погляд, на сучасному етапі розвитку вітчизняного цивільного права важко навести відповідний термін для позначення прав учасників непідприємницьких товариств. З одного боку, виявляється позиція щодо дотримання розмежування юридичних осіб на корпорації та товариства¹⁴, з іншого, – існують думки щодо поширення терміна «корпоративні» й на відносини, засновані на підставі членства у непідприємницьких товариствах¹⁵.

Серед чисельних законодавчих актів, які регулюють порядок створення та діяльності непідприємницьких товариств, досить важко виділити загальні положення про відносини, пов'язані з участю у цих юридичних особах. Певні пояснення щодо цієї проблеми надходять від рекомендацій CM/REC (2007) 14 Комітету міністрів держав – членів Ради Європи від 10 жовтня 2007 р. (п.п. 21–25) та пояснювальної записки до Основоволожних принципів статусу неурядових організацій у Європі від 13 листопада 2002 р. (п.п. 34–37), які визначають ці відносини поняттям «членство» (membership).

На сучасному етапі розвитку цивільного права відносини щодо реалізації прав учасників непідприємницьких товариств не отримали однозначного визначення, їх важко повністю віднести до корпоративних. З одного боку, висловлюється доречна думка щодо можливості розмежування юридичних осіб на корпорації та товариства, з іншого, – щодо застосування терміна «корпоративні» і до відносин, заснованих на підставі членства у непідприємницьких товариствах. Таким чином, об'єктом відносин участі суб'єктів підприємництва в СРО є особисті немайнові та майнові блага, що охоплюються поняттям членства (відповідно до об'єктів корпоративних прав).

Як приклад, правила біржової торгівлі формують процедурні аспекти біржової діяльності, зокрема уточнюючи чинні норми законодавства, що регулюють відносини, пов'язані з діяльністю на біржі у формі звичаїв ділового обороту.

У літературі ознаки звичаю ділового обороту зводяться до того, що вони є правилом (алгоритмом) певної поведінки, відомі й досить поширені в певному середовищі підприємців та не обов'язково мають законодавче закріплення, натомість зафіксовані у відповідному документі, не можуть суперечити договору та/або актам законодавства¹⁶. Погоджуючись з цим твердженням, вважаємо, що звичай є правилом соціальної поведінки, тому не потребує аналізу на підставі його віднесення до норми. Крім того, звичай може бути зафіксований у законодавчій нормі, що, у свою чергу, призводить до втрати його юридичної сили як соціального регулятора, перетворюючи його на юридичну норму.

Саморегулювання може здійснюватися стосовно об'єктів суспільних відносин, щодо яких встановлення правового режиму не є доцільним. Внаслідок цього особливістю режиму окремих об'єктів, які регулюються звичаями, є те, що відносини щодо них лежать у площині морально-етичного характеру, а їх якісна оцінка не завжди залежить від об'єктивних обставин.

Як приклад, можна навести положення ст. 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», якою недобросовісна конкуренція визначається як будь-які дії у конкуренції, що суперечать торговим та

іншим чесним звичаєм у господарській діяльності. Така законодавча норма характеризується як відсилання не лише до звичаїв торгового обороту, а й інших непоіменованих чесних звичаїв, що виникають при здійсненні господарювання.

О. О. Бакалінська у своїх дослідженнях правового регулювання добросовісної конкуренції звертає увагу, що оцінність поняття «чесні звичаї» і відсутність загальноприйнятих принципів їх визначення в окремих випадках стимулює розвиток добросовісної конкуренції, при цьому ж авторка стверджує, що ефективність законодавчого регулювання добросовісної конкуренції в багатьох випадках оцінюється з урахуванням ефективності застосування заходів державного примусу до порушників конкурентного змагання¹⁷.

Правила та чесні звичаї в наступному можуть змінюватися, уніфікуватися та вироблятися нові, притаманні відповідній професійній діяльності. Наприклад, нині відсутні такі відомі світові практики звичаї ділового обороту в адвокатській діяльності, як заборона адвокату працювати з клієнтами адвокатського об'єднання після виходу з нього, або обов'язковість частки адвокатських послуг, які надаються в порядку безкоштовної правової допомоги.

Детальний аналіз ЦК України допомагає зробити висновок, що звичаї ділового обороту можуть виступати як можливість урахування їх при укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору (ст. 627); як можливість додаткового застосування в типових умовах договору (ст. 630); як складова умов зміни або розірвання договору (п. 4 ч. 2 ст. 652); як умова форми зміни або розірвання договору (ч. 1 ст. 654); як умови виконання договорів, зокрема: комплектистність товару (ч. 2 ст. 682), прачиноздатність комісіонера (ч. 1 ст. 1014).

Учасники підприємницьких відносин можуть сформулювати свої відносини відповідно до засад свободи договору та на умовах саморегулювання приватних відносин. Законодавча модель саморегулювання підприємницьких відносин передбачає визнання учасниками як регулятора актів саморегульованих організацій, завдяки цьому відбувається комплексне застосуванням норм права (закону та договору) як проміжна мета реалізації норм для забезпечення процесу саморегуляції. Це дає змогу учасникам відносин самостійно встановлювати норми, які вони визнають як обов'язкові.

Таким чином, першу групу об'єктів відносин доречно умовно назвати «внутрішніми», адже вони формуються в результаті реалізації суб'єктами підприємництва своїх прав та обов'язків як членів СРО. Режим таких об'єктів не завжди може бути правовим, а також відбуватися у морально-етичній площині, зокрема йдеться про чесність, добросовісність, професійність чи інші нематеріальні об'єкти.

Наступну групу становлять «зовнішні» об'єкти, відносини щодо яких виникають у результаті здійснення господарської діяльності суб'єктів підприємництва. Зокрема, йдеться про об'єкти, режим яких встановлюється СРО та є обов'язковим при виконанні договірних зобов'язань членами СРО з третіми особами. Так, СРО може встановлювати вимоги до якості робіт і послуг, сертифікувати діяльність своїх членів – фактично регулювати їх діяльність в межах легітиматії своєї діяльності.

«Зовнішні» об'єкти відносин виникають завдяки діяльності безпосередньо СРО та її спрямування на ринок, своїх членів і споживачів. Режим цих об'єктів потребує додаткового дослідження, оскільки вони пов'язані з нормальним функціонуванням відповідного ринку товарів та послуг. Як приклад, можемо навести об'єкти, щодо яких виникають відносини саморегулювання в контексті здійснення статутних завдань Союзом експертів України: питання судової експертизи; кваліфікація експертів; методичні розробки з проведення всіх видів судової експертизи; інформація і спеціальний банк даних для надання інформаційної допомоги членам Союзу в їх професійній діяльності; інформація про ринок експертних досліджень в Україні; міжнародний досвід експертів; законні інтереси своїх членів.

Таким чином, «зовнішні» об'єкти відносин формують матеріальні та нематеріальні цінності, оборот яких становить певний ринок. Нормальне існування цього ринку забезпечується встановленням СРО відповідних стандартів до товарів та послуг, а також до діяльності своїх членів. Режим як «внутрішніх», так і «зовнішніх» об'єктів може доповнювати правовий режим, встановлений законодавством, а також визначатися локальними (корпоративними) актами відповідно до доцільності правового регулювання.

¹ Махінчук В. М. Приватноправове регулювання підприємницьких відносин в Україні / В. М. Махінчук. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – С. 180.

² Філатова Н. Ю. Саморегульовані організації як суб'єкти цивільного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Н. Ю. Філатова. – Х., 2014. – 23 с.

³ Добровольська В. В. Державне регулювання та саморегулювання у сфері підприємництва / В. В. Добровольська // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць. – Одеса : Одеська нац. юрид. академія МОН України, 2005. – № 25. – С. 305.

⁴ Говорун О. В. Актуальні правові питання розвитку саморегулювання як механізму забезпечення ринкових відносин / О. В. Говорун // Юрист України. – 2014. – № 4 (29). – С. 32.

⁵ Загальна теорія держави і права: підруч. для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; за ред. док. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України М. В. Цвіка, док. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. В. Петришина. – Х. : Право, 2011. – С. 220.

⁶ Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – С. 420.

⁷ Щербина В. С. Поняття та види засобів державного регулювання господарської діяльності / В. С. Щербина // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 94. – С. 11.

⁸ Загальна теорія держави і права: підруч. для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; за ред. док. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України М. В. Цвіка, док. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. В. Петришина. – Х. : Право, 2011. – С. 178.

⁹ Харитонов Є. О. Нариси теорії цивілістики (поняття та концепти) / Є. О. Харитонов. – Одеса, 2008. – С. 133.

¹⁰ Беляневич О. А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти) : моногр. О. А. Беляневич. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – С. 525.

¹¹ Луць В. В. До питання про сутність і зміст цивільно-правового договору / В. В. Луць // Приватне право. – 2013. – № 1. – С. 127.

¹² Загальна теорія держави і права: підруч. для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; за ред. док. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України М. В. Цвіка, док. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. В. Петришина. – Х. : Право, 2011. – С. 217.

¹³ Саракун І. Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект) : моногр. / І. Б. Саракун. – К. : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2009. – С. 18.

¹⁴ Спасибо-Фатєєва І. Деякі розсуди про юридичні особи та їхні організаційно-правові форми / І. Спасибо-Фатєєва // Право України. – 2007. – № 2. – С. 121.

¹⁵ Рожкова М. А. Совершенствование порядка рассмотрения дел по спорам, связанным с предпринимательской или иной экономической деятельностью, организацией управления, членством или участием в капитале организации / М. А. Рожкова // Корпорации и учреждения. Сборник статей / Отв. ред. М. А. Рожкова. – М. : Статут, 2007. – С. 305.

¹⁶ Махінчук В. М. Торговий звичай (звичай ділового обороту) як джерело виникнення та регулювання підприємницьких відносин / В. М. Махінчук // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – Вип. 1. – С. 194. – (Серія «Юридична»).

¹⁷ Бакалінська О. О. Правове регулювання добросовісної конкуренції в Україні : моногр. / О. О. Бакалінська. – К. : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2014. – С. 59.

Резюме

Кочин В. В. Об'єкти відносин участі суб'єктів підприємництва у саморегульованих організаціях.

У статті розглядаються теоретичні проблеми визначення об'єкта відносин участі суб'єктів підприємництва у саморегульованих організаціях. Визначено поділ об'єктів на «внутрішні», що формуються в результаті реалізації суб'єктами підприємництва своїх прав та обов'язків як членів СРО, та «зовнішні» об'єкти, відносини щодо яких виникають в результаті здійснення господарської діяльності суб'єктів підприємництва.

Ключові слова: саморегулювання, суб'єкти підприємництва, об'єкти відносин, саморегульовані організації, правове регулювання.

Резюме

Кочин В. В. Объекты отношений участия субъектов предпринимательства в саморегулируемых организациях.

В статье рассматриваются теоретические проблемы определения объекта отношений участия субъектов предпринимательства в саморегулируемых организациях. Определены разделение объектов на «внутренние», формируемые в результате реализации субъектами предпринимательства своих прав и обязанностей как членов СРО, и «внешние» объекты, отношения относительно которых возникают в результате осуществления хозяйственной деятельности субъектов предпринимательства.

Ключевые слова: саморегулирование, субъекты предпринимательства, объекты отношений, саморегулируемые организации, правовое регулирование.

Summary

Kochyn V. The objects of relations of entrepreneurial subjects' participation in self-regulatory organizations.

The article deals with theoretical problems of definition of the objects of relations of entrepreneurial subjects' participation in self-regulatory organizations. Defined division of objects into «internal», formed as a result of business entities of their rights and responsibilities as members of the SRO and «external» objects for which the relationship resulting from the economic activities of business entities.

Key words: self-regulation, entrepreneurial subjects, objects of relations, self-regulatory organizations, legal regulation.

УДК 347.626.6

О. В. МЕЛЬНИЧЕНКО

Оксана Вікторівна Мельниченко, кандидат юридичних наук, старший викладач Київського університету права НАН України

ПРИНЦИПИ ПОДІЛУ МАЙНА ПОДРУЖЖЯ В УКРАЇНІ

Принципи поділу майна подружжя повинні не виходити передусім за межі та відповідати принципам права, законам і підзаконним нормативно-правовим актам – Конституції як Основному Закону. Звичайно, у кожній державі чи юрисдикції є своя конституція, свій правовий режим майна подружжя, свій правовий